

Stefanos Dimopoulos

Athos – țărâmul sfințeniei
Întâlniri cu marii părinți athoniți
ai veacului al XX-lea

Traducere din neogreacă
ELENA DINU

Carte tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului
TEOFAN
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

DOXOLOGIA

Iași, 2020

Cuprins

Prolog (Nikos Orfanidis).....	9
Prologul autorului	13

I. PĂRINTELE EMILIANOS SIMONOPETRITUL

Despre rugăciune	19
Loțiitorul	22
Încăunarea Părintelui Emilianos	30
„În casa Tatălui Meu, multe locașuri sunt”	41
Patima judecării	44
O vizită la „Simonos Petra”	48
Părintele Emilianos și sfinții (1)	53
Zelotiștii	58
Despre post	63
Părintele Emilianos și sfinții (2)	67
Părintele Emilianos și sfinții (3)	73
Părintele Emilianos și sfinții (4)	78
Principele Paleologu și „domnia mea”	86
<i>Consensus patrum</i> : Buna-înțelegere a Părinților	90
Tipicele	94
Binecuvântarea	99
„Ce faci?”	103
Balconașul	106

II. PĂRINTELE EFREM KATUNAKIOTUL

Lacom și hoț	113
Vizita tatălui meu	118
„Nu puteți să slujiți lui Dumnezeu și lui mamona!”	121
Rugăciunea minții	125
Prietenii Sfinți: Sfântul Nectarie de Eghina, Sfântul Porfirie Kavsokalivitul, Părintele Efrem Katunakiotul	128
Hoț și terorist	132
Un nou membru al obștii	137
Sinagrida	141
„Nu poate o cetate aflată pe vârful de munte să se ascundă”	143
Maslul	149
Bunătățile lui Avraam	154
„Așa te vrea”	157

III. SFÂNTUL PĂRINTE PAISIE AGHIORITUL

Pe aripile vânturilor	163
Despre milostenie	167
Demonii și îngerii pământești	172
Nodul gordian	177
Cuvânt de rămas bun. Întârziată	180
Sfântul Paisie, Sfântul Iacov și icoana Maicii Domnului din <i>Makrymallis</i>	183

IV. PĂRINTELE AMBROZIE LAZARIS

Soldat, sfânt sau... înger?	189
Săracul Lazăr și Părintele Iosif Isihastul	191
Părintele Ambrozie și... doctorii săi	193
Despre ape și alte harisme	196
Șarpele și „Raiul”	204
„Măicuța mea”, „copilașul meu”	209
Iuda	218
Uriașii	222
Ultima spovedanie	224

V. TRUBADURII LUI DUMNEZEU

Despre psalți, imnografi și praznice	229
Greci și ruși	233
Lavra	236
„Protoșii”... și cei de pe urmă	240
Părintele Partenie Aghiopavlitul	244
Ascultările	250
Litia	254

VI. SIMONOPETRITE

Părintele Gavriil	261
Drumeție la „Sfântul Dimitrie”	264
Vulpea	271
Monahia cu pantofi roșii	274

VII. GRIGORIE DOCHIARITUL

„Grabnic-ascultătoarea”	279
Origen și facerea lumii	281
Douăzeci de farfurii ceramice	284
Tachinările și vremea răzbunării	287
Discuții bărbătești	290
Răspunsul către episcop	295
Epilog	297
<i>Addenda:</i>	
Monahismul aghiorit și ethosul creștin (ARHIMANDRITUL ELISEI Egumenul Sfintei Mănăstiri „Simonos Petra”)	301

Prolog

Scriind acest prolog la cartea *Athos – tărâmul sfințeniei* a prietenului meu, anagnostul și doctorul Stefanos Dimopoulos, fratele meu în Hristos Iisus, de care m-a apropiat cu ani în urmă dragostea Părintelui nostru Anania Koustenis, la chilia sa din Exarchia, dar și la Fundația „Sfântul Nectarie”, simt cum mă însoțește o întreagă lume vie, în plinătatea existenței sale, cu cântările, cu imnurile și privegherile ei, dar și cu permanenta sa așezare, viețuire și adevăr ortodox în Hristos.

Mă gândesc la toți aceia care, prin viețuirea lor ascetică, privegherile de toată noaptea și prin rugăciunile lor ne binecuvântează și ne acoperă din acel luminos locaș al Maicii Domnului.

Astfel, o bucurie praznicală, sunetul toacei, harul și binecuvântarea lui Dumnezeu mă însoțesc în timp ce citesc povestirile și amintirile lui Stefanos.

Gândesc că așa s-au sfințit, întru smerenie, egumeni și Bătrâni, monahi și asceți necunoscuți de oameni, dar cunoscuți de Dumnezeu, cu moaștele lor ce răspândesc bună mireasmă, cu acea bucurie a Învierii pe care în chip minunat o exprimă cu glas tare din lumea cealaltă și răsună tot Muntele.

Povestirile și amintirile lui Stefanos Dimopoulos au spontaneitate narativă și delicatețe, cuvântul său elegant și atrăgător dovedind că este un narator excepțional, tocmai pentru că acest cuvânt este adevărat în Duhul Sfânt, așa spune, ca acele istorisiri din Pateric.

Alături de această comoară narativă, simt cum se strecoară și propriile mele amintiri ale anilor studenției din Atena. Tineri alături de care am trăit, în lipsuri, pe culoarele studențești și în clubul studențesc din strada Hippocrate, i-am regăsit, prin cuvântul lui Stefanos, părinți în Sfântul Munte. Iată prietenii noștri comuni! Și iată lumea noastră de taină, pe care o împărtășim!

Ilie de la Teologie, pe care l-am aflat apoi la Meteora, în persoana monahului Isihie, iar acum a Părintelui Grigorie, la Mănăstirea „Simonos Petra”; satul Platanos din Trikala, unde am stat în gazdă ca student, locuind în învecinatul Ardani; Meteorele pe care le-am străbătut alături de un alt Ilie, preot acum la Sfântul Ecumenie; clipele minunate petrecute psalmodiind la Marea Meteoră, în anul 1970; prietenii lui Stefanos, din vremea studenției, care au fost și ai mei până la urmă, și pe care i-am întâlnit la Areteion, sub acoperământul, atunci ca și acum, al Sfântului Nectarie... Toate acestea și alte multe amintiri!

Revenind la Părinții și asceții lui Stefanos, n-am să scriu despre aspra lor nevoință, despre ispitele și încercările lor, despre bolile lor, despre smerenia și îndelunga lor răbdare, despre curăția sufletelor lor, despre toate acelea care i-au condus pe Părinții aghioriți, asceții și monahii Sfântului Munte la sfințire, prin har. Voi aminti numai cât de mult ne susțin și cât de mult ne sprijină, cât de mult ne-au sprijinit

și ne-au susținut pe noi toți, pe mult-încercatul popor grec, cu rugăciunile și dragostea lor, de-a lungul secolelor.

Astfel, în cartea lui Stefanos îi întâlnim pe Părintele Efrem Katunakiotul, Părintele Paisie, Părintele Emilianos, Părintele Ambrozie Lazaris și mulți alții... O lume a celor adormiți, gândesc, o lume care mărturisește și ne însoțește, ne binecuvântează.

Îi mulțumesc anagnostului și medicului Stefanos Dimopoulos pentru dragostea și încrederea pe care mi le-a arătat propunându-mi să îi citesc povestirile și să scriu prologul cărții sale.

NIKOS ORFANIDIS

Prologul autorului

Am citit de curând cartea Mitropolitului Nectarie de Argolida, *Sfântul Munte Athos*, și mi-a plăcut mult. M-a mișcat! Era ca și cum îmi retrăiam tinerețea, viața, fiindcă el vorbește despre vremuri și persoane dintre care pe cele mai multe le-am cunoscut și eu, am fost și eu legat de ele. Cartea sa mi-a readus în minte clipele petrecute alături de mari părinți athoniți precum Părintele Efrem Katunakiotul, Sfântul Părinte Paisie, Părinții Danielei, Părintele Gherasim Imnograful, Egumenul Mănăstirii „Stavronichita” – Părintele Vasile, Egumenul Mănăstirii „Grigoriu” – Părintele Gheorghe ș.a.m.d. Poate că este molipsitor, și astfel, m-a cuprins dorința de a-mi scrie și eu amintirile, lucruri pe care nu le-am văzut scrise în altă parte...

Dar eu până acum nu am scris decât... rapoarte, lucrări medicale și o teză de doctorat, adică lucruri nefolositoare pentru sufletul omului. De aceea am ezitat să-mi scriu amintirile, ca nu cumva să rătăcească lumea de mine și să nu pic în trufie, cum că așa fi cineva.

Mi-am amintit, însă, ceea ce mi-a spus Părintele Efrem Katunakiotul despre răposatul meu tată, atunci când l-am dus pentru prima dată la Katunakia. Așa cum descriu în cele

ce urmează, cuprins de o prea mare emoție, tatăl meu a vorbit neîntrerupt, timp de două ore, cu Părintele Efrem, iar acesta l-a ascultat cu atenție. Mi-a spus, deci, înțeleptul părinte al Katunakiei: „Cele pe care le-a rostit tatăl tău se aflau înlăuntru, iar acum că au ieșit, primul care le aude și se folosește este el însuși”.

În timp ce scriam paginile următoare, am trăit intens acest sentiment. Ca și cum erau ascunse undeva înlăuntru meu, uitate, ca și cum le-aș fi retrăit. Am luat binecuvântare de la duhovnicul meu și am început.

Este vorba, așadar, despre amintirile mele în urma a zeci de vizite făcute în Sfântul Munte, de la sfârșitul anului 1973, când am pus pentru prima dată piciorul în „Grădina Maicii Domnului”, până în zilele noastre. Am evitat să scriu despre părinți aflați în viață. Îmi amintesc cât insista în această privință Părintele meu, Emilianos Simonopetrul. Apăruse o carte a unui cunoscut teolog ce conținea observații negative la adresa unor oameni aflați în viață. Îmi amintesc în mod deosebit că mi-a zis: „Papanoutsos, cunoscutul ministru al Educației, în *Memoriile* sale, le-a spus editorilor să nu se facă referiri la persoane aflate în viață. Numai după ce vor trece zece ani de la moartea acestora, la reeditarea *Memoriilor*, să fie incluse informațiile respective. Dacă Papanoutsos a avut atâta discreție, este îngăduit ca noi, teologii, să fim atât de indiscreți?”.

Omul care m-a îndemnat și m-a ajutat din punct de vedere filologic, și căruia vreau să îi mulțumesc pentru editarea cărții pe care o țineți în mâinile dumneavoastră, este prietenul și fratele meu, Nikos Orfanidis. Îi mulțumesc din inimă! Să aibă parte de binecuvântarea Părintelui nostru,

Anania Koustenis, prin care ne-am cunoscut în ultimii ani!

Din smerenie, el m-a rugat să arăt textele și altor filologi. De aceea, călduroase mulțumiri se cuvin Maicii Filoteea Roumani, de la Mănăstirea „Sfântul Dimitrie” din Trizina, și Doamnei doctor filolog, Dimitra Anghelopoulos, pentru ajutorul și bunăvoința lor.

În cele din urmă, călduroase mulțumiri și recunoștință datorez Starețului Mănăstirii „Simonos Petra”, Părintele Elisei, pentru sfaturile sale părintești, pentru intervențiile asupra textului final și pentru anexa care îl însoțește.

STEFANOS DIMOPOULOS
Anagnost, medic

I.
PĂRINTELE
EMILIANOS SIMONOPETRITUL

Despre rugăciune

Citind omilii și sinaxare ale sfinților Bisericii noastre, care au fost scrise de obicei de către sfinți următori ai acestora, ca de pildă, Sfântul Simeon Noul Teolog, am fost întotdeauna impresionat de întinsul prolog în care scriitorul își exprima teama de a îndrăzni să se îndeletnicească cu un subiect atât de sfânt, și de a nu cădea în eroare sau mândrie. În puține cuvinte, această reținere și frământare – dacă era bine sau nu să scriu – mă obosea...

Începând, așadar, și eu consemnarea amintirilor mele, am înțeles pentru ce ezitau atât de mult. Am mers, atunci, la duhovnicul meu și l-am întrebat ce să fac în continuare cu cartea. M-a încurajat să mă apuc. „Dacă ar gândi toți așa”, mi-a răspuns, „nu ar mai scrie nimeni nimic. Este bine că simți astfel și îți faci griji, dar dă-i drumul! Se poate să se folosească vreun om. Cel puțin, te vei folosi chiar tu, căci vor ieși dinlăuntrul tău și vei fi primul care le va auzi...”

Îmi este greu să vorbesc despre personalitatea sau viața Părintelui meu, Emilianos Simonopetrul. Ne desparte o mare distanță duhovnicească. De altfel, Părintele a lăsat în urmă mulți și vrednici biografi. Și cum acesta m-a iubit și mi-a dăruit în chip privilegiat, așa simțeam, dragoste și

Foto 1

Ultima vizită făcută de către Părintele Emilianos
Părintelui Efrem, la Katunakia (1997).

Îngrijire duhovnicească, tot astfel și acum adevărații săi fii duhovnicești mă iubesc, se interesează și se îngrijesc de mine, ca de un frate.

Acest simțământ al unității, „tu și Părintele tău”, „tu și Dumnezeu”, era o particularitate a Părintelui Emilianos. „Această relație este una de taină”, a spus chiar el odată, într-o omilie. Poate că acestui fapt se datorează și numărul mare de fii duhovnicești ai săi care au devenit monahi.

Nikos Gavriil Pentzakis¹, care potrivit dorinței sale se află înmormântat în cimitirul Mănăstirii de maici „Buna-vestire a Maicii Domnului” din Ormilía, Halkidiki, a fost

¹ Nikos Gavriil Pentzakis (1908-1993), pictor grec, care a studiat Farmacia și Optica aplicată. [n.tr.]

indignat auzind o omilie a Părintelui cu ocazia Sărbătorii Sfântului Dimitrie², la Tesalonic.

„Pentru ce vorbești și îți pierzi vremea?” își spunea el. „Căci ție Dumnezeu ți-a dat darul de a pescui suflete, de a vorbi cu oamenii, cu fiecare în parte. De a mărturisi...”

Bine că nu l-a auzit Părintele Emilianos... Acum că se liniștește și se roagă pentru noi³, omiliile și catehezele sale, pe care maicile de la „Ormilia” și părinții de la „Simonos Petra” le-au înregistrat, nu sunt doar o mângâiere pentru noi, cei care l-am cunoscut personal, ci și o chemare la pocăință și viețuire duhovnicească pentru cei necunoscători, care, în căutarea lor, le descoperă întâmplător.

Făcând referire la cartea *Despre rugăciune*⁴, Părintele Ambrozie Lazaris din Dadi mi-a spus cândva că un astfel de text, bazat pe experiență, nu s-a mai scris de câteva secole în Biserica noastră Ortodoxă. Din timpul Sfântului Grigorie Palama...

² „Dimitria” (cum apare în textul grecesc) este numele ciclului de manifestări festive (în cadrul căruia a fost rostită această omilie) desfășurate pe tot cuprinsul lunii octombrie, în cinstea Sfântului Dimitrie, Izvorătorul de Mir, la Tesalonic. [n.tr.]

³ Textul acestei cărți a fost scris în anul 2018, cartea fiind publicată cu puțin timp înainte de adormirea Părintelui Emilianos Simonopetritul (9 mai 2019). [n.tr.]

⁴ Arhimandritul Emilianos Simonopetritul, *Despre Rugăciune. Tâlcuire la Avva Evagrie*, trad. de Jerom. Agapie Corbu, Editura Sfântul Nectarie, 2018. [n.tr.]

II.
PĂRINTELE
EFREM KATUNAKIOTUL

Rugăciunea minții

Am avut șansa și cinstea de a-l găzdui pe Părintele Efrem la Atena, împreună cu Părintele Iosif (succesorul său la chi-lia Sfântului Efrem de la Katunakia), când s-a operat de cataractă la ambii ochi. A stat destul de multe zile acasă la mine, iar seara obișnuiam să facem Pavecernița, împreună cu familia mea.

Părintele Efrem i-a pus pe cei doi copii mai mari să participe citind Pavecernița. Spiros era pe atunci în primul an de liceu, iar Anastasia în clasa a șasea. Au reușit. Următorul, micuțul Vasilie, clasa întâi, era gelos și voia să participe și el. Acesta era preferatul Părintelui Efrem. Stătea de dimineața până seara în brațele sale (Foto 37, 38).

Astfel, Părintele Efrem i-a dat o mățanuță și l-a învățat să zică Rugăciunea lui Iisus în timpul Pavecerniței. Nu știu ce altceva i-a spus, dar micul Vasilie, foarte serios, își învățarea absorbit metania, cu ochisorii deschiși, dar fără să ne vadă! Am fluturat mâna înaintea feței lui și m-am convins.

N-am știut, dar de atunci, copilul acesta a continuat să se roage astfel, și chiar l-a învățat și pe fratele său mai mic cu trei ani, Haralambie, să facă aceeași rugăciune, ca să nu... îi mai fie frică noaptea. Am aflat asta chiar de la Haralambie. „Mie, tată, îmi era frică noaptea, și mergeam în camera

Foto 37

Octombrie 1992: Familia Dimopoulos cu Părintele Efrem Katunakiotul și Părintele Iosif, în grădina casei noastre din Dionysos.

Foto 38

Octombrie 1992: Părintele Efrem cu micul Vasilie (6 ani) în brațe, alături de Spirakos (12 ani), Haralambie (3 ani) și Anastasia (11 ani), în grădina casei noastre din Dionysos.

lui Vasilie. Dar acum nu îmi mai este frică, pentru că m-a învățat rugăciunea Părintelui Efrem și nu mă mai tem...”

Vasilie a ajuns oftalmolog, lucrează în Germania, unde s-a și născut în urmă cu treizeci și doi de ani, și a făcut și doctoratul. Este muzician, are diplomă de chitară clasică de la 22 de ani. Părintele Efrem a zis că acesta are să-mi facă cinste... Măcar de-aș apuca să văd ce a vrut să spună.

Haralambie, stomatolog de trei ani, lucrează în Anglia. Un copil care strălucește de bucurie și dragoste pentru ceilalți, foarte darnic, dar care se află în căutarea sufletului său. Îl urmează, însă, rugăciunea Părintelui Efrem și Rugăciunea lui Iisus, și nu mă tem pentru el.

„Mila Ta mă va urma în toate zilele vieții mele”²⁷ ...

²⁷ Ps. 22, 7. [n.tr.]

Prietenii Sfinți: Sfântul Nectarie de Eghina, Sfântul Porfirie Kavsokalivitul, Părintele Efrem Katunakiotul

Au trecut anii, iar Părintele Efrem a primit cinci ucenici, și obștea s-a mărit. Părintele Efrem a hotărât să construiască un bazin și să aducă apa de sus. L-a trimis, astfel, pe Părintele Efrem Simonopetritul la Sfântul Porfirie Kavsokalivitul, care pe atunci se afla la schitul său din Milesi, Oropos, să-l întrebe de unde să aducă apa în vale. Deși au fost vecini în Sfântul Munte (Katunakia – Kavsokalivia sunt una lângă alta), nu s-au întâlnit niciodată. Cu toate acestea, Părintele Efrem știa despre harisma Sfântului Porfirie de a vedea apa sub sol, și de la distanță chiar.

Sfântul Porfirie l-a primit pe Părintele Efrem Simonopetritul, și înainte de a apuca să-i vorbească, i-a zis: „Spune-i Părintelui Efrem că mai sus de el se găsesc trei brațe. Să îl aleagă pe cel din mijloc, de la Sfântul Vasile, și să aducă de acolo apa la chilia sa. Este cea mai bună alegere.”

Părintele Efrem Simonopetritul, cu numele de familie Kerestendzis, avea aceeași vârstă cu Părintele Emilianos Simonopetritul și erau prieteni din copilărie, jucându-se împreună în cartierele din Nikaia. L-am cunoscut în luna

ianuarie a anului 1975, când m-am înrolat la marină, el fiind preot militar în tabăra trupelor din Skaramangas. Și-a abandonat cariera militară și l-a urmat pe Părintele Emilianos când acesta a plecat de la Marea Meteoră și s-a stabilit cu obștea sa la „Simonos Petra”. Îl iubea foarte mult pe Părintele Efrem Katunakiotul, de aceea a și luat marea și înțereasca schimă din mâinile sale, schimbându-și numele din Procopie în Efrem. Nu mă plictiseam niciodată să ascult și să reascult ghidajul-cateheză pe care îl făcea în fiecare după-amiază pelerinilor Mănăstirii „Simonos Petra”.

Mi-a povestit această întâmplare în luna septembrie a anului 2015, în balconul vechiului arhondaric de la „Simonos Petra”, a cărui priveliște este probabil cea mai frumoasă din Sfântul Munte, cu adevărat, între pământ și cer (Foto 39).

Foto 39

Septembrie 2015: La Simonos Petra cu Părintele Tihon și Părintele Efrem, care mi-a povestit minunea Sfântului Nectarie.

Astfel, odată cu prețioasa înștiințare au trimis și o echipă de muncitori, care lucra la „Simonos Petra”, pentru a construi bazinul de apă acasă la Părintele Efrem, la Katunakia. Din nefericire, îndată ce au ajuns muncitorii, a început o ploaie puternică și le-a fost cu neputință să lucreze. Aceștia s-au mâhnit.

„Nu putem aștepta să se potolească ploaia, ne vom întoarce la «Simonos Petra». Acolo lucrăm la interior când plouă, și astfel, nu ne pierdem diurna. Vom reveni mai târziu, dacă se îndreaptă vremea.”

Părintele s-a întristat.

„De câte zile fără de ploaie aveți nevoie pentru a termina construcția?”, a întrebat.

„Ei, cam o săptămână”, au răspuns zidarii.

Părintele Efrem s-a mâniat:

„Câte zile, mai exact? Spune-mi!”

Atunci, maistrul s-a adunat și i-a zis: „Cinci zile, părinte. Vom face tot posibilul și o vom termina în cinci zile.”

Părintele Efrem a plecat îngândurat, a urcat scările și a dispărut în bisericuța chiliei sale. La puțin după aceea, ploaia a încetat, zidarii s-au apucat de lucru, și în cinci zile bazinul a fost gata, turnat în formă.

Părintele i-a plătit, le-a dat binecuvântare și le-a zis:

„Haideți acum, duceți-vă să apucați vaporul și să mergeți la «Simonos Petra».”

Și au prins vaporul, dar de ploaie, până să coboare panta de patru sute de metri ce desparte cuibul de vulturi în care este construit schitul Părintelui Efrem, într-o sălbatică îmbrățișare de granit, de aceea n-au apucat să scape. Au ajuns uzi din cap până-n picioare la „Simonos Petra”.

Pe aripile vânturilor

Întotdeauna zâmbeam ironic atunci când în viețile sfinților, pe care ni le citea bunicul (din partea mamei), auzeam despre sfinți care zburau la cer și străbăteau distanțe mari... Raționalist până în măduva oaselor, îl sminteam pe bietul meu bunic, un insular bun și lesne crezător. Mama lui, Evghenia Vaghianou, din Kardamila, Hios – ca și Sfântul nostru contemporan, Antim Vaghianos –, îl crescuse oferindu-i o educație colivadică.

A rânduit însă Dumnezeu și am trăit o experiență asemănătoare, pe care am să v-o povestesc. Nu pentru a vă atrage admirația, căci nu a fost rodul credinței mele. A fost rodul rugăciunii unui sfânt al vremurilor noastre, pe care m-a învrednicit Dumnezeu să îl cunosc, în luna noiembrie a anului 1973, cu puțin înainte ca faima să i se răspândească pretutindeni. Atunci aveam tihna de a-l cerceta și a-l asculta singuri, vreme îndelungată.

Mi-a deschis ochii, îndemnându-mă să îl cercetez, noul meu duhovnic, Părintele Emilianos, Egumenul Mănăstirii „Simonos Petra”. Pe Părintele Emilianos îl cunoscusem cu doar patru luni înainte, în luna iunie a anului 1973, la Mănăstirea „Schimbarea la Față a Mântuitorului” de la Marea Meteoră, unde am mers cu un prieten și coleg de

facultate, din curiozitate, pentru a vedea unde intrase ca frate începător o veche cunoștință de la asociațiile creștine și de cateheză.

Tocmai ce terminasem anul cinci la Medicină și aveam numai o săptămână de vacanță până să începem trimestrul (practica în spital) anului șase. Atunci am văzut pentru prima dată o mănăstire cu monahi tineri, de vârsta noastră, cu cinci ani mai mult sau mai puțin. Singurul mai mare era starețul și părintele lor duhovnicesc, Părintele Emilianos, foarte tânăr și acesta având doar 38 de ani. M-au impresionat felul în care slujeau, nesfârșitele dialoguri cu părințele, dar și părinții și frații începători, liturgiile de noapte, privegherile scurte, Ceasurile, minunatele cântări bizantine, până și chiliuțele smerite, dormitul pe jos.

Pentru prima dată mă gândeam la monahism ca la o posibilă alegere de viață. De atunci am petrecut multe sâmbete și duminici la Marea Meteoră, iar de fiecare dată mă legam și mai mult de această obște monahală.

În octombrie 1973 însă, Părintele Emilianos s-a retras cu o mică parte din obște, mergând la „Simonos Petra”, unde mai târziu au ajuns și ceilalți frați, și așa s-a populat o mănăstire aghiorită. Astfel am mers și eu, pentru prima dată în viața mea, în Sfântul Munte. Încă de la prima mea vizită, Părintele Emilianos mi-a recomandat să cercetez câțiva sfinți părinți. Era un spirit deschis părintele. Nu se temea că ne entuziasmăm de altcineva și că ne va pierde ca fii duhovnicești.

Astfel, am mers și l-am cunoscut pe Părintele Efrem Katunakiotul, pe Părinții: Efrem, starețul Mănăstirii „Filoteu”, Teoclit Dionisiatul, Vasilie, starețul Mănăstirii „Stavronichita”, Haralambie, care mai târziu a ajuns starețul Mănăstirii

„Dionisiu”, fiind pe atunci la Burazeri și având o mică obște. La cel din urmă am suferit cel mai mare șoc din viața mea. Acesta mi-a vorbit despre rugăciunea minții, slujbe făcute cu șiragul de mătăni și, nici mai mult, nici mai puțin, mi-a propus să devin monah și să viețuiesc alături de el.

Era ceva obișnuit în Sfântul Munte, în acea perioadă era o mare lipsă de monahi. Dar în mine se cuibărise îndoiala, cum că degeaba îmi pierd timpul cu Părintele Emilianos de vreme ce alta era încercata tradiție a sfințirii în Sfântul Munte.

Am mers la Părintele Paisie, cum îmi propusesem, și eram foarte tulburat. I-am explicat Sfântului Părinte ce mi se întâmplă, iar el mi-a răspuns fără urmă de ezitare și m-a sfătuit să rămân statornic alături de Părintele Emilianos.

„Să zicem, să presupunem, frate, fiule, că acesta este părintele tău, care te va călăuzi spre Rai”, mi-a spus. „Să mergi și să te arunci în brațele lui, să te arunci la picioarele lui; acum să mergi, fără nicio altă întârziere.”

Era ora șase fără un sfert, iar la șase își închideau porțile toate mănăstirile. Mă învoisem să rămân la „Stavronichita”, care se afla aproape de chilia Părintelui Tihon, unde locuia pe atunci Părintele Paisie, și i-am zis:

„Nu apuc să merg astăzi la «Simonos Petra». Mi-e teamă că voi rămâne închuiat afară...” Iar atunci nu existau nici telefoane mobile, nici sonerii, nici porți laterale...

„Vei apuca să ajungi”, insista Părintele Paisie. „Acum să mergi, îți spun!”

Am ieșit și am apucat drumul către „Simonos Petra”. Un drum de cel puțin două ore pentru picioare tinere și antrenate. Ochii mei erau plini de lacrimi.

Îmi amintesc un drum plin de nori, cu triluri de păsări și picături de rouă în jurul meu, un lucru straniu și nemai-întâlnit, pe care nu l-am mai trăit de atunci. Ca și cum aș fi zburat pe nori. Deodată m-am aflat în fața Mănăstirii „Simonos Petra”. Portarul închidea porțile masive din metal. „Stefanako, nu te așteptam astăzi, mai aveam puțin și te încuiam afară.”

Era ora șase! Cu rugăciunea Sfântului Paisie străbătusem o distanță de cel puțin două ore, într-un sfert de oră!

Am urcat în fugă la stăreție, am căzut la picioarele părintelui meu, și am rămas în brațele sale timp de mulți, mulți ani.

La două luni după ceea, a venit în Sfântul Munte și restul obștii de la Marea Meteoră. Printre primii care l-au cercetat pe Părintele Paisie, a fost Părintele Tihon Simonopetritul. Părintele l-a întrebat ce face un anume copil care termină medicina și care se cheamă Stefanos...

III.
SFÂNTUL PĂRINTE PAISIE
AGHIORITUL

Despre milostenie

Era anul 1974 când l-am vizitat, cu un prieten, pe Părintele Paisie la căsuța Părintelui Tihon, aproape de „Stavronichita”. Tocmai ce descoperisem Sfântul Munte, o altă lume cu o altă mentalitate.

Părintele ne-a primit cu toată inima. Fie datorită darului străvederii pe care-l avea, fie din multa sa experiență, acesta a voit să ne dea o lecție despre milostenie.

„Sunt foarte mâhnit”, a spus. „Tocmai ce a plecat de aici un creștin care m-a deranjat prin ceea ce mi-a zis: «Noi, Părinte Paisie, când facem milostenie, luăm seama să nu dăm de vreun șarlatan. Cercetăm să vedem dacă este într-adevăr sărac și nu ne înșală...» Vasăzică, ați înțeles? Ocară adusă lui Dumnezeu!”

Ne-a trecut o sudoare rece. Același lucru îl gândeam și noi...

„Dar de ce, Părinte?”, a îndrăznit prietenul meu să întrebe. „Ce rău e în asta? Unde este ocară? Dacă facem milostenie șarlatanilor, îi lipsim de acest ajutor pe cei cu adevărat săraci și nevoiași...”

„Dumnezeu, frate, se îngrijește de toți copilașii Lui. A numărat și ultimul fir de păr din capul lor, nu așteaptă să-i hrănești tu. Face pietrele pâini, dacă vrea, și îi hrănește.

Aici se află ocară: în a crede că tu împlinești ceea ce Dumnezeu trece cu vederea. Dumnezeu vrea de la tine ca atunci când faci milostenie să dăruiești dragostea ta celui alt, adică lui Hristos Însuși, chiar dacă este șarlatan. «Oricui îți cere, dă-i»³⁶. Nu așa spune? Dă-i tu milostenia ta, adică dragostea ta, adică pe Hristos Însuși și lasă-L apoi pe Hristos să lucreze înlăuntrul său...

Hai să vă spun o întâmplare de pe vremea în care eram militar, ca să înțelegeți... Un soldat, care era căsătorit, mi-a cerut 50 de drahme ca să le trimită nevestei sale bolnave. După o săptămână, mi-a cerut iarăși, și iarăși i-am dat. Din nefericire, nu trimitea banii nevestei sale, ci îi folosea ca să meargă la femei ușoare...

Un alt soldat, care știa lucrul acesta, m-a luat deoparte și m-a înștiințat: «Nu-i da, Arsenie, te înșală!», mi-a zis.

Dar și celui căruia îi dădusem banii i-a vorbit aspru:

«Nu ți-e rușine să iei puținii bănuți ai lui Arsenie și să mergi la femei, să păcătuiești? Să știi că i-am spus. Să nu mai faci lucrul acesta!»

După o săptămână – a continuat Părintele Paisie –, pentru că mă evita, m-am apropiat de el și i-am zis: «Ce face soția ta? Și-a revenit? Ia și trimite-i alte 50 de drahme!»

Și-a plecat capul, a luat banii și s-a îndepărtat....

Vasăzică, înțelegeți ce i-am făcut? I-am dăruit iubirea mea, adică i-am dăruit pe Însuși Hristos, care este iubirea. Nu spunem că «Dumnezeu este iubire»?

Acum, să vedeți! Hristos l-a lovit cu gânduri de remușcare toată seara ca pe o caracatiță, și în loc să meargă iarăși

³⁶ Lc. 6, 30. [n.tr.]

la femei și să păcătuiască, a venit în dimineața următoare, a căzut la picioarele mele și mi-a cerut iertare.

«Am greșit», mi-a spus cu suspine. «Am greșit înaintea lui Dumnezeu și înaintea ta. Chipul în care te-ai comportat cu mine m-a făcut să mă pocăiesc. Ia cele 50 de drahme, și îndată ce voi putea, ți-i voi înapoia și pe ceilalți!»

Așadar, ați înțeles?”

Învățătura Părintelui Paisie despre milostenie am trăit-o în toată splendoarea ei câțiva ani mai târziu, în Germania, unde am locuit după stagiul militar, timp de aproape 10 ani, pentru studii postuniversitare și doctorat.

Mă aflam într-o berărie grecească, unde mergeam să mă destind după lucru. Eram mulți greci acolo. Vorbeam, ne ajutam unii pe alții, nu ne mai simțeam singuri. Este grea străinătatea... De multe ori venea și părintele nostru, la costum, cu mustața bine tunsă și ascuțită, în stilul cardinalului Richelieu, dar cu o inimă foarte bună. Întotdeauna îmi făcea cinste, la fel și multor altora. Așa cum eram obișnuit din Grecia, acestea erau suficiente motive ca să nu am o prea mare considerație pentru părintele nostru. Ei, știți acum, în străinătate sunt buni și preoții pe care îi avem, pentru a ne împlini nevoile religioase... Preoți în costume, și mai ales în berării, tunși și rași ca Napoleon al III-lea, erau de neconceput pentru noi atunci, în Grecia, de unde venisem recent.

Într-o zi, sau mai degrabă, seara târziu, a intrat tulburat un tânăr și a întrebat de părinte, unde se află și unde îl poate găsi, fiind mare nevoie etc. Pe atunci nu existau încă telefoane mobile...

Părintele l-a întrebat pentru ce îl caută, iar acela i-a spus că este student din Anglia, că a pierdut din greșeală autobuzul, că l-au lăsat în piața centrală, unde au făcut o pauză de câteva minute, iar el a întârziat și a rămas fără bagaje și fără bani, și că voia... nici mai mult, nici mai puțin, 200 de mărci împrumut, ca să-și continue călătoria și să ajungă în Grecia...

Fără prea multe discuții, părintele nostru a scos portofelul, i-a dat cele 200 de mărci, iar acela a plecat în fugă... A continuat să-și bea netulburat berea, numai că la sfârșit m-a rugat să i-o plătesc eu, pentru că rămăsese fără bani.

Eu, care fierbeam în suc propriu, căci mai auzisem scenariul ăsta, l-am întrebat atunci pe părinte:

„Bine, părinte, i-ai dat toți banii? Cum te descurci acum? Când primești plata? Vrei să-ți mai dau și alții?”

„Nu, mulțumesc!”, mi-a răspuns. „În două-trei zile iau banii... Are grijă Dumnezeu. Cumva mă voi descurca până atunci...”

„Bine, dar nu te-ai gândit că poate fi un șarlatan și că te poate înșela?”

„Ha, ha, ha”, a râs cu voioșie bunul nostru părinte. „Și ce sunt eu, Stefane, polițist, să verific care-i șarlatan și care spune minciuni? Preot sunt! «Oricui îți cere, dă-i!» Așa ne-au învățat în Halkis, unde am studiat Teologia...”

Un trăsnet m-a lovit în momentul acela. Mi-am amintit de Părintele Paisie. Teologie ortodoxă, trăire ortodoxă! De atunci l-am avut la evlavie pe bunul nostru părinte.

N-am să uit cât îi plăcea să „fure” troparul cântăreților noștri! Mai ales în Săptămâna Mare. Toți se grăbeau, dar

el era în lumea lui! Parcă ar fi fost singur, iar timpul nu avea nicio importanță...

Străinătatea a devenit mai ușoară în anii în care am locuit în Germania. M-a sprijinit în necazuri, așa cum îi sprijinea pe toți: „Oricui îți cere, dă-i...”

Ca medic, am încercat să împlinesc acest cuvânt. N-am fost „fără de arginți”, însă atunci când cineva îmi cerea servicii gratuite sau cu cost redus, îmi aminteam întotdeauna sfaturile Părintelui Paisie și pilda preotului nostru slujitor din Germania...

De multe ori, când înșelăciunea este evidentă, iar colegii mei se supără pe mine, le povestesc ceea ce am învățat în tinerețe: „Iubire oferim, măi copii, iubire care este Însuși Hristos!”.